

Naturens moralske autoritet

AF ANNE ERIKSEN

SLAGMARK #87

SIDER: 145-155

Lorraine Daston

Mot naturen

HOF Forlag, 2023 (under udgivelse)¹

Hvorfor tilskrives naturen og det naturlige så stor moralsk autoritet? spør vitenskapshistorikeren Lorraine Daston i den lille boken *Against Nature* som nå er kommet på norsk. Hvorfor slutter vi så lett fra hvordan ting *er* i naturen til hvordan de *bør være* blant mennesker? Hvorfor blir naturen gjort til et gigantisk ekkokammer for den moralske orden som mennesker til ulike tider har laget seg? Denne “naturalistiske feilslutningen”, altså tankefiguren som slutter fra er til bør og fra natur til mennesker og samfunn, er ikke bare både gammel og allmenn, skriver Daston, den har også vært godt og grundig tilbakevist. Hennes eget anliggende er da heller ikke å kritisere feilslutningen enda en gang. Det som interesserer henne er snarere *hvorfor* den så ufortrødent lever videre, til tross for all trykksverte og all intellektuell energi som er blitt brukt for å vise at resonnementet ikke er holdbart. Dette dreier

¹ Essayet er skrevet i anledning af den endnu upublicerede norske oversættelse (se ovenfor), men i det følgende henvises der til den engelske udgave: Lorraine Daston, *Against Nature* (Cambridge, MA: MIT Press, 2019).

seg om langt mer enn misforståelser eller dårlig tenkning, innleder Daston, det reflekterer en dypt menneskelig form for rasjonalitet. Det er et spørsmål for filosofisk antropologi.

Resonnementene som Daston utvikler gjennom dette arbeidet er kanskje vel så interessante som resultatene hun kommer frem til. På samme måte som i andre tekster skriver hun slik at leseren får være med inn i “tankefabrikken” og følge prosessene som foregår der. Denne opplevelsen skyldes ikke bare at Daston tenker godt og bygger effektive resonnementer, men også de litterære kvalitetene tekstene hennes har. Hun makter å forene konkret, og ofte underholdende, historisk empiri med overordnede vitenskapsteoretiske resonnementer på både illustrerende og overbevisende måte. Til tross for det lille formatet – knapt 80 sider – illustrerer boken dessuten viktige sammenhenger i Dastons forfatterskap som helhet. Spørsmålene hun drøfter peker både bakover mot tema og problematikk som har vært sentrale i tidligere arbeider, og fremover mot hennes aller siste bok *Rules. A Short History of What We Live By* fra 2020.

NATURENS GRENSER

Dastons interesse for naturens orden og den moralske autoriteten som slik orden blir tilskrevet, kan følges helt tilbake til boken *Wonders and the Order of Nature*, som hun publiserte sammen med Katharine Park i 1998. I innledningen skriver de to her om hvordan de som studenter i tidlig moderne vitenskapshistorie og metafysikk utviklet en felles interesse for naturens og vitenskapens yttergrenser: “Der våre studiekamerater så argumenter, så vi monstre”.² Monstrene de fikk øye på var fenomener og vesener som befant seg i utkanten av eksisterende kategorier og etablert viten – merkelige dyr og skapninger, fenomener og sammenhenger som hadde fremkalt både undring og forundring. Mens 1500- og 1600-tallets naturfilosofer så monstre, vidundre og andre grensefenomener som en privilegert inngang til studiet av naturen selv, kom Daston og Park til å se denne interessen i seg selv som nøkkel til kunnskap om forestillinger om natur og naturens orden i denne perioden. “En historie om undre som gjenstand for naturvitenskapelig undersøkelse er derfor

2 Lorraine Daston og Katharine Park, *Wonders and the Order of Nature* (New York: Zone Books, 1998), 9.

også en historie om naturens orden”, skriver de to.³ Flertallsformen er viktig her: “Naturens orden”, slik de to forstår uttrykket, er et historisk fenomen og dermed foranderlig og mangfoldig. Det dreier seg om ideer, om forståelser *av* natur, ikke nødvendigvis om naturen selv.

Underveis i arbeidet endret dette prosjektet seg. For det første ble de to i økende grad klar over at deres interesse for monstre og “undre” var en mer integrert og sentral – og mindre “underlig” – del av vitenskapshistorien enn de først hadde forestilt seg. I løpet av den tiden bokprosjektet tok, var det dessuten også andre som begynte å interessere seg for monstrenes historie. De var ikke lenger alene om å se monstre blant argumentene eller naturens grenser som del av vitenskapshistorien. For det andre endret også selve vitenskapshistorien seg i løpet av tiårene de arbeidet med boken. Den ble mer kritisk og mindre teleologisk. På 1990-tallet var vitenskapshistorie ikke lenger den fortellingen om fremskritt og utvikling som de selv hadde møtt som unge studenter. Sentrale begreper ble historisert og problematisert. En post-strukturalistisk inspirert avnaturalisering av det selvsagte omfattet ikke bare naturen, men også begrepene for studiet av den. Dermed kom monstrenes og vidundrenes historie, slik de to endte med å presentere den, heller ikke til å bli den tradisjonelle fortellingen om en nokså rettlinjert utvikling fra middelalderens mirakeltro via Boyles, Bacons, Descartes’ og Hobbes’ nye naturfilosofi frem til opplysningstidens systematikk. Fortellingen ble mer kompleks, nyansene ble flere, samtidig som historien også kom til å omfatte tema som følelser og opplevelse, sammen med nærstudier av de begreper og uttrykk som historisk er blitt brukt for å beskrive og fortolke det ukjente, monstrøse og vidunderlige.

HISTORISK EPISTEMOLOGI

For Dastons vedkommende har dette arbeidet ledet til en sterk interesse for historisk epistemologi, altså undersøkelser av vitenskapelige begrepers egen historie og iboende historisitet. Boka *Objectivity* fra 2007, skrevet sammen med Peter Galison, er kanskje det beste eksemplet på slike perspektiver. Her er utgangspunktet at nettopp objektivitet har sin historie, både som vitenskapelig ideal og i den betydning som ordet i dag har. “Vitenskap har ikke alltid blitt definert gjennom objektivitet”

3 Daston og Park, *Wonders*, 14.

er påstanden som innleder undersøkelsene. “Objektivitet er heller ikke det samme som sannhet eller sikkerhet, og er yngre enn begge [...] Å være objektiv er å et-terstrebe kunnskap som ikke bærer spor av kunnskaperen”.⁴ Boken tar mål av seg til å undersøke hvordan og når objektivitet ble en ny måte å studere naturen på, og hvordan dette idealet samtidig påvirket hva det ville si å være forsker.

Et tilsvarende anliggende ligger til grunn for boka *Histories of Scientific Observation*, som Daston redigerte sammen med Elizabeth Lunbeck i 2011. Mens objektivitet i dag nærmest er et definisjonskriterium for vitenskapelig kunnskap, er observasjon på samme måte definerende for vitenskapelig arbeid. Begge fremstår dermed som grunnleggende vitenskapelige elementer, snarere enn som historisk spesifikke verdier eller metoder. Av samme grunn er de også praktisk talt allestedsnærværende i vitenskapelige diskurser, noe som gjør det vanskelig å skrive vitenskapshistorie uten at de er del av saken. Å skrive deres historie er dermed krevende, både fordi selve historiseringen kan forekomme kontraintuitiv, og fordi tematikken er vanskelig å avgrense rent praktisk og empirisk. I boken om observasjon er dette løst ved at en rekke fremragende forfattere har delt på oppgaven. Antologien inneholder case-baserte dybdestudier av observasjon på ulike vitenskapelige felt og i ulike perioder, sortert under overordnede problematikker. Den første av dem, med tittelen “Framing the History of Scientific Observation, 500–1800” er både en historisk gjennomgang og en argumentasjon for at studiet av observasjon i seg selv kan være en vitenskapshistorisk tematikk. Sammen gir de tre forfatterne her, Katharine Park, Gianna Pomata og Lorraine Daston, en overbevisende fremstilling av hvordan observasjon først ble en epistemisk genre, det vil si en bestemt type tekst, og deretter gradvis også en epistemisk kategori, “en gjenstand for refleksjon som fant veien inn i filosofiske oppslagsverk og metodologiske avhandlinger”.⁵

I sin artikkel argumenterer Daston imidlertid også for at observasjon som epistemisk kategori dreide seg om langt mer enn vitenskapelig metode. Observasjon kan forstås som det hun og Galison tidligere hadde kalt “epistemisk dyd”, det vil si idealer og verdier knyttet til den enkelte vitenskapsutøver som individ og som medlem av et større felleskap. For å utøve slik dyd måtte den enkelte beherske vitenskapelig

4 Lorraine Daston og Peter Galison, *Objectivity* (New York: Zone Books 2007), 17.

5 Lorraine Daston, “The Empire of Observation, 1600–1800,” i *Histories of Scientific Observation*, red. Lorraine Daston og Elisabeth Lunbeck (Chicago: University of Chicago Press 2011), 81.

metode, men i tillegg dreide det seg om å utvikle bestemte personlige egenskaper, som tålmodighet, nøyaktighet og selvdisiplin. Daston og Galison beskriver realiseringen av slike idealer i foucauldianske termer som en “selvets teknologi”. Epistemisk dyd former altså ikke bare vitenskapen, men også individene som driver den.⁶ Til tross for at objektivitet dreier seg om “kunnskap som ikke bærer spor av kunnskaperen”, fordrer den at kunnskapsprodusenten underkaster seg et strengt regime som former et både vitenskapelig og etisk subjekt.

NATURLIGVIS

Arbeidet med historisk epistemologi sprang ut av sentrale problemstillinger i *Wonders and the Order of Nature*. Fra den samme tidlige boken kommer også en annen tematikk som har stått sentralt i Dastons undersøkelser og gitt dem et helt distinkt preg: Slik hun skriver vitenskapshistorie er etikk, moral, følelser og lidenskaper helt sentrale elementer, integrert i den vitenskapelige epistemologien. Monstre og vidundere fremkaller undring. Objektivitet krever en særskilt og høyt disiplinert form for subjektivitet og fostrer epistemisk dyd. Observasjon er basert på bestemte etiske fordringer. Herfra er veien heller ikke lang til spørsmålene om naturens egen moralske autoritet: Hvor kommer den fra? Hva består den i? Hva slags naturbegrep ligger til grunn? Og hvordan har alt dette endret seg historisk? Slike spørsmål stilles i boken *The Moral Authority of Nature*, som Lorraine Daston redigerte sammen med Fernando Vidal i 2003: “Denne boken er om hvordan mennesker bruker naturen for å tenke om målene for det gode, det skjønne, det rettferdige og det verdifulle” er innledningsordene.⁷ Også her er Daston inne på problemet med den naturalistiske feilslutningen, som *Against Nature* senere tar avsett i, og refererer til David Humes gamle advarsel mot å sidestille “er” med “bør”. Det er imidlertid ikke feilslutningen og dens logiske svakhet som står i sentrum. I stedet fremhever Daston og Vidal nødvendigheten av å undersøke hva “natur” betyr og har betydd i en rekke ulike sammenhenger og hva slags autoritet de ulike kontekstene produserer. De på-

⁶ Daston og Galison, *Objectivity*, 39–42.

⁷ Lorraine Daston og Fernando Vidal, “Introduction: Doing What Comes Naturally,” i *The Moral Authority of Nature*, red. Lorraine Daston og Fernando Vidal (Chicago: University of Chicago Press, 2003), 1.

peker at “utforsking av spørsmål om hvordan, hvorfor og hvor naturens autoritet blir påkalt for å støtte opp om eller snu opp ned på menneskelige normer, fordrer omhyggelig gjennomgang av både natur og autoritet i spesifikke kontekster”.⁸ Boken, som er en antologi med et stort antall forfattere, er organisert i tre deler eller tema, presentert som “de viktigste kildene til naturens autoritet (eller motstand mot den)”: Natur som kilde til verdi eller som verdi i seg selv, som et middel til å beskrive frihet eller nødvendighet, og som en grensetrekkende mekanisme som kan brukes til å definere både individer og kategorier.⁹ Av disse representerer natur som nødvendighet – naturnødvendighet – den aller tyngste og uunngåelige formen for autoritet. Den kan dreie seg om universets lover eller om enkeltindividers kropp, den kan utfolde seg over tid som gjengjeldelse for menneskelig aktivitet. Naturen slår tilbake på “naturstridig” handling, det være seg homoseksualitet eller overforbruk av naturressurser. Samtidig påpeker Daston og Vidal at den samme forståelsen av naturens iboende og uavvendelige autoritet også kan påberopes i politiske frigjøringsprosjekter, for eksempel i arbeidet med å begrunne universelle menneskerettigheter og menneskelig likeverd. De understreker dessuten at den store, og skiftende, betydningen som naturen tilskrives som kilde til moralsk autoritet også forutsetter stadige forhandlinger av natur, unatur og grensene mellom dem: “Som kategorier må både det naturlige og det unaturlige konstant konstrueres og fylles med innhold. Er naturens motsetning kunst? Oppdragelse? Kultur? Det overnaturlige? Det unaturlige?”¹⁰

NATURSTRIDIG

Nettopp dette er utgangspunktet for undersøkelsene i *Against Nature*: Hva er det motsatte av natur? Hva er det som er “mot naturen”, eller altså naturstridig? Naturen tilbyr en overflod av orden eller ordener som gjør den til et sant reservoar for metaforer og analoge slutninger om menneskelig og moralsk orden, påpeker Daston. Hovedargumentet hennes, som samtidig danner strukturen i boken, er at svaret på spørsmål om det “naturstridige” ikke kan være konstant og stabilt. Det avhenger i

8 Daston og Vidal, “Doing,” 4.

9 Daston og Vidal, 5.

10 Daston og Vidal, 7.

seg selv av forståelsen av natur: Natur og naturstridig bestemmer hverandre gjensidig. Ulike naturbegrep vil altså produsere ulike ideer om hva som er naturstridig, om det som overskrider naturens grenser eller altså om hva som utfordrer naturens moralske orden.

Daston nærmer seg derfor naturbegrepet ved å skille ut tre hovedbetydninger som kan følges historisk, samtidig som de altså danner grunnlaget for tre ulike forståelser av hva som er “mot naturen”. Den første av disse betydningene kaller Daston for “spesifikke naturer”. En slik forståelse finnes i de fleste europeiske språk, skriver hun, og kan spores tilbake til antikken: “natur er tingens essens, det som gjøre den til det den er og ikke noe annet, dens ontologiske identitetsbevis” (7). Videre understreker hun at den spesifikke naturen avgjør hvordan hver ting – det være seg dyr, vekster eller mineraler – ser ut og oppfører seg. Både utseende og adferd kan endres, men bare ved at det “gjøres vold” på naturen. For organismer representerer denne iboende naturen også en form for “plot” eller fortelling som utfolder seg over tid. Det er den som avgjør hvordan levende organismer vokser, utvikler seg, setter frø og får avkom. Det er deres iboende natur som lar konglen sette frø og bli et tre og som forvandler lam til får. På den måten dreier deres spesifikke natur ikke bare om hva hver enkelt organisme er i øyeblikket, men også om hva de har vært og hva de vil bli.

Denne forståelsen av natur går langt tilbake, men er like gyldig i dag: “antikkens grekere forestilte seg den som et indre prinsipp, i dag tenker vi på den som DNA eller en kjemisk sammensetning eller en protokoll som kan ligne et dataprogram” (9). Grunnleggende viktig for Dastons argumentasjon er imidlertid ikke bare denne naturforståelsens historiske varighet, men også ideene om naturstridigheten som den produserer og dermed den moralske orden som den vokter: “Den spesifikke naturens orden forstyrres typisk av reproduksjon som går galt”, skriver Daston. Det kan dreie seg om monstre som bryter med grensene mellom kjente arter, eller om seksualitet (særlig i kristen tradisjon) som ikke sikter mot reproduksjon. Regulariteten og den reproduktive kontinuiteten i naturen sikrer tingenes orden og forutsigbarhet, det naturstridige strider nettopp mot dette, skaper og forvandler verden både til noe ugjenkjennelig og til et sted det ikke vil være mulig å orientere seg: “Vi kan knapt forestille oss en verden uten spesifikke naturer, der alt hele tiden ville kunne forvandle seg til alt annet, og der det en ting er ikke ville fortelle noe om hva den hadde vært og hva den vil bli” (14). Men selv om den er grunnleggende, er

denne forståelsen av natur, naturens orden og autoritet ikke uten alternativer.

Den neste forståelsen av naturbegrepet som Daston redegjør for, kaller hun "lokale naturer". Dette dreier seg om sted og "dreier seg om de karakteristiske kombinasjonene av flora og fauna, klima og geologi som gir et landskap dets fysiognomi" (15). Lokale naturer forstås ofte som tett sammenvevd med lokal skikk og leve-måte. Begge kan oppvise samme form for regularitet: De er verken enhetlige eller universelle, men likevel forutsigbare innenfor geografiske rammer. Når man kjenner den lokale naturen og de lokale skikkene, "vet befolkningen for det meste hva de kan vente seg" (16). Denne type tenkning om natur finner Daston igjen både i den hippokratiske medisinen i gresk antikk, i Montesquieus teorier om "lovenes ånd" og i Linnés ideer om "naturens økonomi" som også ligger til grunn for vår egen tids økologibegrep. Ut fra slike forestillinger om hva natur betyr er det ikke monstrene som representerer den naturstridige trusselen, men ubalanse. Ikke minst gjelder dette, skriver Daston, når det er menneskelig aktivitet som skaper denne ubalansen. Naturen trenger ikke være verken personifisert eller guddommeliggjort for å fremkalle forestillinger om at den tar hevn: naturen i ubalanse slår tilbake mot menneskene og den menneskelige aktiviteten som har skapt denne ubalansen, de som har handlet "mot naturen".

Den tredje og siste forståelsen av natur som Daston trekker opp, dreier seg om universelle naturlover. I motsetning til lokal natur tillater slike lover ingen avvik: "De definerer en ensartet og urokkelig orden som all steder og til alle tider er den samme, og som oppviser en ufravikelig regularitet" (23). Også denne forståelsen av natur kan følges tilbake til antikken, for eksempel i matematiske vitenskaper som astronomi og optikk. Likevel er dette naturforståelse som særlig ble utviklet og fikk betydning med den nye vitenskapen fra 1600-tallet av, formet, skriver Daston, "av en sammenfiltret floke av teologi, naturfilosofi og anvendt matematikk" (25). Metaforen for å beskrive denne formen for natur ble først og fremst urverket: "Når det en gang var satt i gang ville prosessene fortsette uten videre inngripen fra urmakerens side. Naturen var nettopp en slik maskin, hevdet Boyle, konstruert av Gud" (27). Her er det indeterminisme og frykten for at de universelle lovene likevel ikke skulle gjelde, som representerer trusselen fra det naturstridige. Samtidig kom ideene om universelle lover, som virket på samme måter alle steder og til enhver tid, også til å prege oppfatningen av det uregelmessige, uvanlige og sjeldne i naturen. Også fenomenet om hendelser som jordskjelv, vulkanutbrudd og nye stjerner var bygd inn i

“urverket” fra begynnelsen av. De var dermed ikke naturstridige, men egnet til å fremkalle undring over maskineriet som naturen representerte.

NATURLIGE LIDENSKAPER

De tre ulike forståelsene av natur, skriver Daston, muliggjør ikke bare ulike former for grenseoverskridelse, de ledsages også av tre ulike former for emosjonell respons, henholdsvis avsky, frykt og undring (*horror, terror, and wonder*). Dette er mer enn følelser, skriver hun videre, disse tre reaksjonene representerer pasjoner eller lidenskaper. Samtidig har de en kognitiv komponent, i det de fordrer en viss kunnskap: “Avsky, frykt og undring utløses når en grunnleggende forstyrrelse av orden (moralisk eller naturlig eller begge) oppfattes som nettopp det: En oppfatning eller bedømmelse som forutsetter kjennskap til den spesifikke formen for orden som er blitt brutt” (35). Dette gir dem en karakteristisk dobbelthet: de fremhever en orden som samtidig blir bekreftet og ødelagt. Samtidig er de i utgangspunktet tause. “Å skjelle ut et monster, irttesette en tørke eller bebreide ren tilfeldighet er ingen fristelse”, skriver Daston (40). Det er først når årsaken til disse fenomenene og hendelsene knyttes til menneskelig aktivitet, at indignasjon og raseri kommer til uttrykk.

Det er disse lidenskapene og den naturlige orden de vokter Daston deretter knytter sammen med den moralske orden. Det gjør hun ved å gå veien om normativitet, snarere enn om normer. For referanser til natur kan brukes som argument for både vært ulike og historisk skiftende normer, påpeker hun. Det er ikke de samme normene over tid som er blitt hevdet ved hjelp av henvisningene til naturens orden. Det som derimot er konstant og felles menneskelig, er normativitet, selve den grunnleggende opplevelsen av at noe skal eller bør være på bestemte måter. Normativitet på sin side forutsetter orden. Selve ideen om normer krever en bakgrunn av noe som er konsistent, generelt og til en viss grad varig både forover og bakover i tid. Hvis det ikke finnes et minimum av orden, vil det heller ikke kunne eksistere normer. Men hvor kommer naturen inn i dette?

Her argumenterer Daston med et allment menneskelig behov for representasjon, for å gjøre det usynlige synlig ved hjelp av modeller. Og naturen har alle forutsetninger for å fungere som en slik modell, en slik konkretisering. For det første fordi den er allestedsnærværende og dermed lett å gripe til. For det andre på grunn av sin

rikdom: “Naturen oppviser så mange ulike former for orden at den blir en nærliggende ressurs for åbelegge enhver menneskelig tenkbar sådan” (57). Den tilbyr ganske enkelt eksempler på alle mulige, tenkelige ordener. “Det er derfor ordet ‘natur’ er så pinefullt rikt på forståelser”, hevder Daston (60). Resonnementet avsluttes i tre punkter. For det første, skriver hun, er naturalisering en mindre kraftfull strategi enn dens kritikere synes å mene, simpelthen fordi det finnes så mange former for naturlig orden at natur kan brukes til både å hevde og kritisere enhver norm. For det andre dreier påkallelsen av natur seg snarere om forbindelsen mellom naturens orden og normativitet som sådan enn om spesifikke normer. Og for det tredje er bruken av natur som modell for (en eller annen) normativitet grunnleggende knyttet til menneskelig kognisjon, pasjon og kropp, og dermed til menneskelig rasjonalitet: “Menneskelig fornuft i menneskelige kropp er den eneste fornuften vi har”, slutter Daston (69).

DEN MENNESKELIGE FORNUFT

Dastons essay begynner og slutter med Kant. “Det betyr noe for vår fornuft – ikke bare for vår følsomhet og psykologi – hvilken art vi tilhører”, hevder hun (1). Derfor er det heller ikke mulig å undersøke den universelle fornuft. Den erklærte ambisjonen i essayet, og kanskje også for kommende arbeider, er derimot å undersøke “egenarten av den spesifikt menneskelige fornuft” (70). Det er dette Daston kaller for filosofisk antropologi.

Som dette bokessayet har forsøkt å vise, trekker arbeidet veksler på tematikker og spørsmål som Daston har arbeidet med gjennom hele sin forskerkarriere. Som vitenskapshistoriker har hun historisert sentrale vitenskapelige begreper som “objektivitet” og “observasjon”. Hun har undersøkt grensene for naturen og kunnskapen som dem, og hva som skjer når slike grenser utfordres eller krysses. Med slike studier har hun bidratt helt vesentlig til det som gjerne kalles “den nye vitenskapshistorien” som legger vekt på materialitet, aktører og praksiser fremfor framskritt og lineær utvikling. Historiseringen representerer dessuten en form for avnaturalisering, som plasserer Dastons arbeider i en mer generell post-strukturalistisk sammenheng. *Against Nature* tydeliggjør imidlertid også en annen tematikk som lenge har særmerket Dastons arbeider, men som nå får bli en hovedsak. Fremhevingen av følelser, sansning og lidenskaper har hele tiden vært viktig i de vitenskapshistoriske

undersøkelsene og har fungert som et middel til å historisere, for eksempel gjennom fremhevingen av skiftende former for epistemisk dyd og etiske subjekter. I *Against Nature* blir de derimot del av en annen, nesten motsatt argumentasjon: Det er gjennom studiet av pasjoner og av emosjonelle reaksjoner på grenseoverskridelser at Daston forsøker å komme på sporet av fornuften selv. Den er rett nok ikke universell, bare menneskelig, men den er heller ikke historisk. Den menneskelige fornuft kommer til uttrykk i historiske former, men er i seg selv en konstant, den er et antropologisk fenomen og kan som sådan gjøres til gjenstand for antropologisk filosofi.

MIT Press har gitt ut Dastons essay i serien “Untimely Meditations”, som forlaget presenter som en samling korte, provoserende filosofiske og teoretiske tekster. I tillegg er Dastons *Against Nature* på mange måter også en personlig bok. Selv om den har en tydelig argumentasjon, er den spørrende og utforskende. Spenningen som argumentasjonen representerer, blir ikke løst. Daston gir ikke noe tydelig svar på hvordan hun vil håndtere forholdet mellom den konstruktivistisk pregede historiske epistemologi, som hun har arbeidet med gjennom hele sin karriere, og den mer universalistiske tilgangen som den filosofiske antropologien representerer. Spenningsforholdet mellom de to har vært tilstede gjennom hele Dastons forfatterskap og representert en fruktbar dynamikk blant annet i diskusjonene om epistemisk dyd og om følelsenes og lidenskapenes rolle i vitenskapshistorien. Her har det antropologiske gjennomgående vært underordnet det historiske, i den forstand at når Daston eksempelvis har skrevet om epistemisk dyd eller om selvteknologier, har hun også understreket deres historisitet og sett undersøkelser av deres rolle som inngang til å forstå vitenskapelig tenke- og væremåte i spesifikke historiske perioder. Forholdet mellom det historiserende og det universalistiske har derimot ikke blitt gjort til et selvstendig teoretisk spørsmål. *Against Nature* åpner for slike tilnærminger og antyder også at perspektivene kan vendes, slik at kunnskap om det historisk spesifikke i stedet blir redskaper for å utforske den filosofiske antropologiens problematikker.

Anne Eriksen er professor i kulturhistorie og museologi ved Universitetet i Oslo og ekspert i blandt annet videnshistorie og historiske perspektiver på klima og natur.